

# VI. Olvass többet! Konferencia



A SZÖVEGÉRTÉS FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A  
HÁROMFALUSI CSÁNGÓ MAGYAR  
ELEMISTÁK KÖRÉBEN  
KÜLÖNBÖZŐ  
GYAKORLATTÍPUSOK ÁLTAL





# Miért kell nekünk szövegértés?

- rosszak a nemzetközi mérési eredmények
- a fiatalok egyharmada képtelen bármilyen szakmát is elsajátítani-szövegértés deficit
- az érettségi része lett
- az országos kompetenciamérés ennek alapján minősíti az iskolákat
- pályázati „árukapcsolás” – tartalmi modernizáció kényszere.

# Miért kell nekünk szövegértés?

- szöveget mindenki olvas, értelmez és ért
- minden tanulás alapja a szövegértés
- a szövegértési és gondolkodási képesség összefügg
- a jó szövegértő:
  - hatékonyabban képes tanulni, szakmát, diplomát szerezni
  - nagyobb esélye van a munkaerő-piacon
  - sikeresebb életpályát futhat be
  - hatékonyabban intézheti állampolgári, közéleti ügyeit.

# Az elemisták szövegértési képességeinek fejlesztése

Az elemisták szövegértési képességeinek fejlesztése anyanyelvi szinten kulcsfontosságú a tanulási folyamatok sikeressége szempontjából.

Számos módszer és eszköz áll rendelkezésre, amelyek segítenek ebben a fejlődésben. Íme néhány lehetőség:

1. Interaktív olvasási gyakorlatok: Az olvasási gyakorlatok során fontos, hogy a tanulók aktívan részt vegyenek a szöveg értelmezésében. Az olyan kérdések, amelyek gondolkodásra készítik őket, és segítenek a szöveg mélyebb megértésében, növelik a szövegértési készségeiket.

2. Mesék és történetek feldolgozása: A történetmesélés és a mesék elemzése szintén jó lehetőség a szövegértés fejlesztésére. A tanulók saját szavaikkal mondhatják el a történeteket, beszélgethetnek azok tartalmáról, és megvitathatják a tanulságokat, így jobban megértik a szövegek mélyebb jelentését.
3. Vizuális eszközök használata: A képek és illusztrációk segítségével könnyebben megérthetik a szövegek tartalmát, különösen a kisebb gyermekek. A vizuális elemek támogatják a szöveg kontextusának megértését.
4. Olvasás közbeni szókincsfejlesztés: Az új szavak bevezetése és azok jelentésének elmagyarázása során a tanulók jobban megértik a szöveg összefüggéseit, ezáltal fejlődik az olvasás utáni szövegértésük is.

5. Drámajátékok és szerepjátékok: Az olvasott szövegek dramatizálása vagy szerepjátékokkal való feldolgozása segít a gyermekeknek beleélni magukat a történetbe, így aktívabban tudják értelmezni annak tartalmát.
6. Csoportos feladatok: A közös olvasás és csoportos feladatok ösztönzik a gyerekeket arra, hogy megbeszéljék egymással a szöveg tartalmát, kérdéseket tegyenek fel, és közösen dolgozzanak a szöveg megértésén.
7. Reflektív olvasási technikák: A gyerekek számára fontos, hogy megtanulják a szöveg olvasása közbeni gondolkodást, kérdések megfogalmazását, és a szöveg különböző rétegeinek megértését. A reflektív olvasás során a gyermekek az olvasottak alapján következtetéseket vonhatnak le és mélyebb kapcsolatot alakíthatnak ki a szöveggel.

Ezek a módszerek és technikák nemcsak a szövegértést fejlesztik, hanem az általános tanulási képességeiket is javítják, és pozitív hatással vannak az anyanyelvi készségeik fejlődésére.



# A szövegértési és gondolkodási szintek kapcsolata

**Gondolkodás:** az elme alkotó, megítélő, gondolatokat létrehozó, értelmező képessége

- **összetett, fejlesztő**
- a tanulási tevékenységeket szervező kérdések, feladatok, támogathatják – fejleszthetik vagy hátráltathatják – elfojthatják
- a minőségi feladatok, minőségi kérdések, a termékeny kérdezés fejlesztő hatású
- a tények világán túl alternatív válaszok is lehetségesek.

# A gondolkodás szintjeinek Bloom-féle modellje



# A gondolkodás szintjeinek Bloom-féle modellje

<b>Ismeret</b>	azonosít, leír, összegyűjt, meghatároz, felidéz, megjelöl, felsorol, válogat, reprodukál, azonosít
<b>Megértés</b>	megkülöböltet, megmagyaráz, általánosít, kiterjeszt, példáz, újraír vagy mond, összegez, kiegészít, kódot vált (lerajzol)
<b>Alkalmazás</b>	megcserél, bemutat, módosít, megjósol, megold, felhasznál, használ, demonstrál
<b>Analízis</b>	különiséget tesz, összevet, csoportosít, okot és/vagy következményt keres, részekre bont
<b>Szintézis</b>	tervez, kombinál, megoldást javasol, összeállít, (szöveget) alkot, módosít, átalakít
<b>Kritikai gondolkodás</b>	megítél, kritizál, érvel, cáfol, bizonyít, összegez, rangsorol, dönt, feltételeket szab, kritériumokat állít

# Miben áll a szövegértési kompetencia?

„Az írott szöveg megértése, felhasználása és az ezekre való reflektálás annak érdekében, hogy az egyén elérje céljait, fejlessze tudását és képességeit, és hatékonyan részt vegyen a mindennapi életben.”

(PISA Kutatási Terv)

# Jó tanácsok szövegértéshez

- Barátkozz meg a szöveggel, nézd az egészet, hogy megtudd, hogy miről szól!  
Azután olvasd el nagyon figyelmesen az egészet elejétől a végéig!
- Először olvasd el az első feladatot!
- Keresd ki a szövegnek azt a részét, amelyikben megtalálhatod a választ!
- Olvasd el újra ezt a részt!
- Ha rátaláltál a válaszra, csak be kell írnod a megfelelő helyre.

- Így haladj végig a feladatokon! A hosszabban megfogalmazott feladatot többször is olvasd el!
- Ne feledkezz el egyetlen lépésről sem!
- Használd a szöveget a kérdések megoldása közben, ne emlékezetből felelj!
- Szánj elegendő időt egy-egy szöveg feldolgozására!
- A kitartó, türelmes szöveg feldolgozás eredményeként egyre ügyesebb leszel, egyre könnyebben tanulsz.

# **A szövegértési feladatok összeállítása**

# Az összeállításnál vegyük figyelembe

- A. Az életkorra jellemző sajátosságokat (különösen gondolkodási formák fejlődését)
- B. A konkrét, szubjektív szövegek felől haladjunk az elvontabb, objektívebb szövegek fele
- C. A szövegtípusok arányait (a gyermek tudásának függvényében kell alakítani)
- D. A fokozatosság elvét.



# Az értő olvasás mérésére használt feladatsorok

- a szövegértés adott szintjének mérésére szolgáló tesztek
- a szövegértési kompetenciát mérő komplex tesztek.

# Értékelés

- a hozzáadott tudást értékeljük százalékban
- nem az érdemjegy szerzése a cél
- %-os értékelés (komplex, ill. feladattípusra lebontható).

# A tanulóknak el kell jutnia

- a szó szerinti jelentésen túli lehetséges jelentések megtapasztalásáig
- az aktív és passzív szókincse gazdagításáig
- a fontosabb gondolatok kiemeléséig
- az irodalmi szövegben egyszerűbb képek, alakzatok értelmezéséig
- a szövegek műfaji különbségeinek érzékeléséig.

# A tanulóknak el kell jutnia

- önálló vélemény megfogalmazásáig a szövegekben megjelenő emberi helyzetekről, szereplőkről
- a szövegben ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetéséig
- a nyelvi eszközök és a jelentés összefüggésének felismeréséig különböző típusú szövegekben
- a szövegértelmezés eljárásainak alkalmazásáig
- különböző vélemények összevetéséig.

# A tanulóknak el kell jutnia

- különbségek és hasonlóságok megfigyeléséig
- önnálló vélemény megfogalmazásáig
- a szó szerinti és a metaforikus jelentése megkülönböztetéséig
- a szövegben ki nem fejtett tartalmak értelmezéséig
- a művek műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárások ismeretéig (logaikai összefüggések felismerése, jelentésrétegek feltárása).

# A tanuló az információ-visszakeresés szintjén legyen képes

- a szövegben elszórt adatok azonosítására a szövegben azonnali megértése alapján
- a visszakeresett információk segítségével bizonyos állítások megerősíteni, ill. cáfolni
- a szövegben megfogalmazott információt megérteni, a segítségével valamely tevékenységet végrehajtani.

# A kapcsolatok, összefüggések felismerésének a szintjén a tanuló legyen képes

- következtetéseket levonni olyan információk révén, amelyeket implicit módon vannak jelen a szövegben
- a folyamat során egy adott szövegrészre összpontosítva (nem mondatszint) is létrehozni az egész szöveg globális jelentését
- a szöveg információinak és a már meglévő ismereteinek az összekapcsolásából új információt létrehozni.

# Az értelmezés szintjén a tanuló legyen képes

- a feladatok logikai megértésére
- a szövegben található információk feldolgozására
- a szövegekre reflektálni
- értékelni a szöveg tartalmi vagy formai jegyeit
- a szöveg mélyebb rétegeinek megértésére
- nagy mértékben támaszkodni a háttértudásra (meglévő ismeretire, tapasztalataira).



# A szövegek összehasonlítása szintjén a tanuló legyen képes

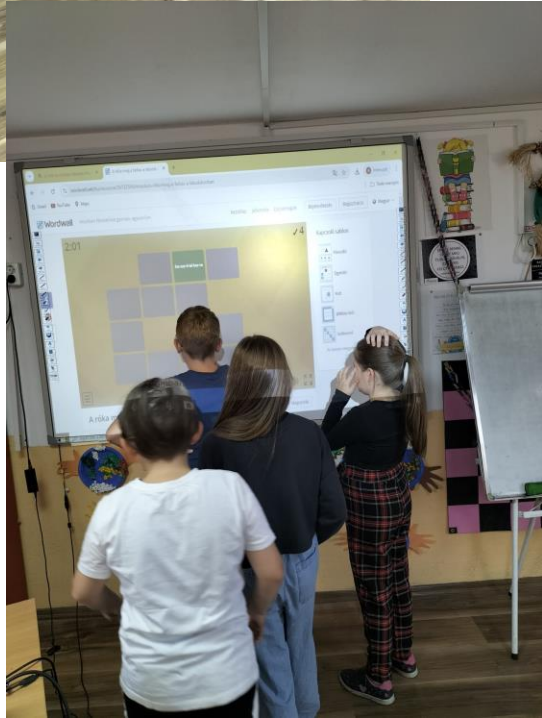
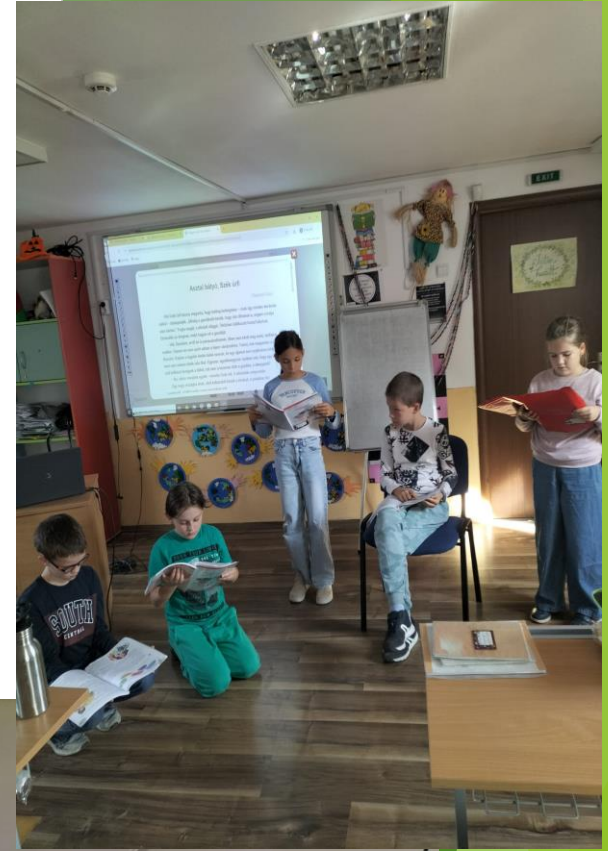
- különböző típusú szövegek felismerésére
- a szövegek céljának megfogalmazására
- a kommunikatív és a manipulatív szándék felismerésére
- különböző típusú szövegek összehasonlítására
- Általánosítani, szabályt alkotni az adott szövegek információinak felhasználásával az adott szövegek alapján a szövegvilág, az aktuális világ és a szubvilág reális összehasonlítására.

# A tanulóknak el kell jutnia

- különböző stílusok és stílusrétegek felismerése, alkalmazása
- a szövegben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismeréséig, értelmezéséig.

# Összegzés

- a szövegértési képesség minden tanulás alapfeltétele
- minden tantárgy tanulása során fejleszthető
- csak aktív tanulói tevékenységben fejlődik
- fejlesztése hosszú, időigényes folyamat
- fontos szerepe van a rendszeres ismétlődésnek
- személyes természetű folyamat
- rendkívüli tudatosságot, tanári szerepváltást igényel
- felkészít az élethosszig tartó tanulásra.





# Köszönöm a figyelmet!



Készítette: Kosztáncsi Annamari